

การวิเคราะห์การจัดซื้อและการยืมหนังสือ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
The Analysis of book Acquisition and borrowing in the Academic
Resource Center at Mahasarakham University

นันทนิจ ศรีหานารถ

ผกานุช เหล่าพิเดช

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม e-mail: nuntanit77@gmail.com

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม e-mail: : phakanuch.d@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์การจัดซื้อหนังสือ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 และเพื่อวิเคราะห์การยืม อัตราการยืมและไม่ยืมหนังสือที่จัดซื้อในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2560 ของผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่หนังสือและตำราภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จำนวน 4,344 ชื่อเรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นตารางบันทึกข้อมูลหนังสือและตำราที่ผู้วิเคราะห์สร้างขึ้น ดำเนินการเปรียบเทียบข้อมูลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป Microsoft Excel เพื่อคำนวณหาผลรวม (Total : Σ) ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าร้อยละ (Percentage : %) ผลการวิเคราะห์พบว่า 1). ด้านการจัดซื้อ จัดซื้อหนังสือจำนวนทั้งสิ้น 5,010 ชื่อเรื่อง โดยจัดซื้อหนังสือภาษาไทย จำนวน 2,871 ชื่อเรื่อง และหนังสือภาษาต่างประเทศจำนวน 2,139 ชื่อเรื่อง จำแนกตามประเภทของหนังสือ พบว่า จัดซื้อหนังสือประเภทหนังสือและตำรามากที่สุดจำนวน 4,344 ชื่อเรื่อง จำแนกตามหมวด พบว่าจัดซื้อหนังสือและตำราหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ มากที่สุด และได้จัดซื้อหนังสือและตำราตามการแนะนำสั่งซื้อจากหน่วยงานอื่น ๆ มากที่สุด 2). ด้านการยืม อัตราการยืม และไม่ยืม พบว่า โดยรวมหนังสือและตำราถูกยืมมากที่สุดจำนวน 2,053 ชื่อเรื่อง มีจำนวนการยืม 9,594 ครั้ง สำหรับอัตราการยืม พบว่า หนังสือนวนิยาย มีอัตราการยืมมากที่สุด ส่วนที่ไม่ถูกยืมมากที่สุด คือหนังสือและตำรา เมื่อจำแนกตามหมวดพบว่า หนังสือและตำราหมวด 400 ภาษา ถูกยืมมากที่สุด หมวด 900 ประวัติศาสตร์ฯ มีอัตราการยืมมากที่สุด และหนังสือและตำราที่แนะนำสั่งซื้อจากคณะศิลปกรรมศาสตร์ ถูกยืมไปใช้มากที่สุด

คำสำคัญ: การวิเคราะห์การจัดซื้อ, การวิเคราะห์การยืมหนังสือ, สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ABSTRACT

This analysis has a purpose. To analyze the purchase of books. Resource Center Mahasarakrm university Fiscal year 2015 and to analyze the borrowing. Borrowing and non-borrowing of books purchased in the fiscal year 2015 between 2015 and 2560 of the users of the service. Mahasarakrm university Sample used in analysis. There are 4,344 books and textbooks in Thai and foreign languages. Tools used in data analysis. A table of notes, books and textbooks that

analysts created. Comparing data and using Microsoft Excel computer program to calculate the total (Σ) mean (%) and percent (Percentage: %). The analysis revealed that: 1) Purchasing Purchases of books totaling 5,010 titles by purchasing 2,871 Thai books and 2,139 foreign language titles, classified by type of books, were found to be the most purchased books, books and textbooks, totaling 4,344 titles. It found that purchasing books and textbooks of most 600 applied sciences.

2) In terms of borrowing and borrowing, it was found that the total number of books and texts borrowed was 2,053. 9,594 views For borrowing rates, find a novel book. Most borrowing rates Most not borrowed Is a book and a textbook By category. Books and textbooks in 400 languages are most borrowed. Most borrowing rates And books and books recommended by the Faculty of Fine Arts. Most borrowed.

Keyword : Purchasing Analysis, Book Loan Analysis, Academic Resource Center MahaSarakhm University

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศเป็นงานหนึ่งของสำนักวิทยบริการ ที่จะต้องมีการวางแผนด้านทรัพยากรสารสนเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อการจัดหาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้ใช้บริการ (ประยงค์ พัฒนกิจจำรูญ, 2552) การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเป็น การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งหนังสือที่ได้รับการคัดเลือก แล้วด้วยวิธีการต่าง ๆ คือ การสั่งซื้อ การขอบริจาค การแลกเปลี่ยน และการจัดทำขึ้นเอง เพื่อให้ห้องสมุดมีหนังสือที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ และผู้บริการจะเกิดความพึงพอใจต่อบริการของห้องสมุดได้มากขึ้นน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศด้วย ดังนั้นห้องสมุด จะต้องพยายามจัดหาหนังสือและข้อมูลอื่น ๆ ใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาที่มีการเรียนการสอน การเปิดสอนในสาขาวิชาใหม่ในทุกระดับที่อยู่ในความสนใจของอาจารย์ นักวิจัย นิสิตนักศึกษา เพราะการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้บริการ และทำให้ผู้บริการตระหนักถึงความสำคัญของห้องสมุด และยังเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของงานบริการอีกด้วย การจัดซื้อจัดหาทรัพยากรสารสนเทศมาไว้ให้บริการในห้องสมุดนั้น จำเป็นต้องมีการประเมินว่าทรัพยากรสารสนเทศที่จัดซื้อมานั้นมีการนำไปใช้ประโยชน์หรือไม่ หรือทรัพยากรสารสนเทศไม่มีคุณค่าไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ นอกจากจะสูญเปล่าแล้วยังถือว่าเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณอีกด้วย (ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์, 2540) ดังนั้นห้องสมุดจึงจำเป็นต้องมีการศึกษารวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้และความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำนโยบาย ข้อมูลของผู้ใช้สามารถวิเคราะห์จากสถิติที่ได้รวบรวมไว้แล้ว การสอบถามจากผู้ใช้โดยตรง การสังเกตการณ์ หรือการศึกษาจากหลักฐานการอ้างถึงในเอกสาร ผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด (ประยงค์ พัฒนกิจจำรูญ, 2552)

จากการดำเนินงานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ผ่านมา นั้น ยังไม่ได้มีการศึกษาถึงจำนวนหรือสัดส่วนของหนังสือว่ามีการใช้มากน้อยเพียงใด ส่งผลให้สำนักวิทยบริการไม่มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจว่าทรัพยากรสารสนเทศที่ได้จัดซื้อ มานั้น ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของผู้ใช้บริการหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการจัดโครงการสำรวจรายชื่อหนังสือ (Core Books) โดยการขอเข้าพบและร่วมประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณบดี รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ผู้บริหาร และคณาจารย์ของคณะเพื่อสำรวจรายชื่อหนังสือ

(Core Books) ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ที่คณะเปิดสอนซึ่งพบว่า ยังมีทรัพยากรสารสนเทศที่ไม่ครบถ้วน กับหลักสูตรการเรียนการสอน (สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2559)

ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้วิเคราะห์ในฐานะบรรณารักษ์งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์การจัดซื้อและการยืมหนังสือ ของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งจะทำให้ทราบว่าหนังสือที่ดำเนินการจัดซื้อมานั้นมีหมวดหมู่ใดบ้างถูกยืมใช้อย่างต่อเนื่องและมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ มีจำนวนการยืมหรืออัตราการยืมมากน้อยเพียงใด หรือไม่มีการถูกยืมออกไปใช้ประโยชน์เลย นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงปริมาณหรือจำนวนการแนะนำสั่งซื้อหนังสือจากผู้ใช้บริการแบ่งตามคณะหรือหน่วยงาน และภายหลังจากการแนะนำสั่งซื้อมาแล้วนั้นได้มีการติดตามมาใช้บริการหรือไม่อย่างไร อีกทั้งการวิเคราะห์ยังทำให้ทราบถึงเนื้อหาและปริมาณการใช้หนังสือด้วยว่า ภายในสำนักวิทยบริการยังขาดหนังสือเนื้อหาใด และเนื้อหาใดมีเกินความต้องการ รวมถึงเนื้อหาใดเก่าล้าสมัย เพื่อที่สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามจะได้จัดหาให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศเกิดความคุ้มค่าคุ้มทุนในการจัดหาหนังสือสำหรับให้บริการในอนาคต ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์การจัดซื้อหนังสือ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558
2. เพื่อวิเคราะห์การยืม อัตราการยืมและไม่ยืมหนังสือที่จัดซื้อในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2560 ของผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ขั้นตอนการดำเนินการ

1) ศึกษาปัญหาด้านการปฏิบัติงาน 2) กำหนดหัวข้อและพิจารณาปัญหา 3) กำหนดวัตถุประสงค์การวิเคราะห์ 4) ศึกษา ค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิเคราะห์/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 5) ออกแบบการวิเคราะห์ 6) เก็บรวบรวมข้อมูล 7) วิเคราะห์ข้อมูล 8) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 9) สรุปผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

วิธีการดำเนินการ

1. รวบรวมรายการหนังสือที่จัดซื้อเข้าสำนักวิทยบริการในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 (เดือนตุลาคม พ.ศ. 2557 – เดือนกันยายน พ.ศ. 2558) โดยรวบรวมจากระบบคัดเลือกและจัดซื้อหนังสือ สำหรับหนังสือชื่อเดียวกันมีหลายเล่ม ให้นับเป็น 1 รายการ

2. นำรายการหนังสือที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลจากระบบคัดเลือกและจัดซื้อหนังสือมาจัดเรียงตามชื่อเรื่องนำไปสืบค้นหาเลขเรียกหนังสือ และปริมาณใช้หนังสือของแต่ละเล่มจากระบบห้องสมุดอัตโนมัติ แล้วบันทึกข้อมูลเพิ่มในตารางบันทึกข้อมูลหนังสือและตำรา โดยรายการหนังสือที่จัดซื้อในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 จะถูกนำมานับจำนวนการใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 – 2560 (เดือนเมษายน พ.ศ. 2558 – เดือนมีนาคม พ.ศ. 2560)

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิเคราะห์ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดซื้อหนังสือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 และวิเคราะห์การยืม อัตราการยืมและไม่ยืมหนังสือที่จัดซื้อในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ระหว่างปี พ.ศ. 2558 – 2560 โดยการรวบรวมจากการลงทะเบียนหนังสือรับในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ การยืมด้วยระบบยืม-คืน อัตโนมัติของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และจากข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการเปรียบเทียบข้อมูลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป Microsoft Excel เพื่อคำนวณหาผลรวม (Total : Σ) ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าร้อยละ (Percentage : %) แล้วนำเสนอเป็นตาราง แผนภูมิ และบรรยายสรุปเป็นความเรียง

ผลการศึกษา

1. การวิเคราะห์การจัดซื้อหนังสือ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558

1.1 การจัดซื้อหนังสือจำแนกตามประเภทหนังสือ พบว่า ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 จัดซื้อหนังสือจำนวนทั้งสิ้น 5,010 ชื่อเรื่อง จัดซื้อหนังสือภาษาไทยมากกว่าหนังสือภาษาต่างประเทศ โดยจัดซื้อหนังสือภาษาไทยจำนวน 2,871 ชื่อเรื่อง และหนังสือภาษาต่างประเทศจำนวน 2,139 ชื่อเรื่อง เมื่อจำแนกตามประเภทของหนังสือพบว่า จัดซื้อหนังสือประเภทหนังสือและตำรามากที่สุดจำนวน 4,344 ชื่อเรื่อง รองลงมาได้แก่ หนังสือเยาวชน จำนวน 356 ชื่อเรื่อง และหนังสือนวนิยาย จำนวน 243 ชื่อเรื่อง

1.2 การจัดซื้อหนังสือและตำรา จำแนกตามหมวด 000 - 900 พบว่าจัดซื้อหนังสือ และตำราหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 34.44 รองลงมาได้แก่ หมวด 300 สังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 23.80 และหมวด 700 ศิลปะ วิจารณ์ศิลป์ คิดเป็นร้อยละ 10.34 ส่วนหมวดที่จัดซื้อน้อยที่สุดคือหมวด 800 วรรณคดี คิดเป็นร้อยละ 1.86

1.3 การจัดซื้อหนังสือและตำราตามการแนะนำสั่งซื้อจากคณะ/หน่วยงาน พบว่า จัดซื้อหนังสือและตำราตามการแนะนำสั่งซื้อจาก หน่วยงานอื่น ๆ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.55 รองลงมาได้แก่คณะกรรมการบัญชีและการจัดการ คิดเป็นร้อยละ 5.39 และคณะศึกษาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 5.00 เมื่อพิจารณาตามภาษา พบว่า มีการแนะนำสั่งซื้อหนังสือและตำราภาษาไทยมากกว่าภาษาต่างประเทศ

2. การวิเคราะห์การยืม อัตราการยืมและไม่ยืมหนังสือที่จัดซื้อในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2560 ของผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.1 การยืม อัตราการยืมและไม่ยืมจำแนกตามประเภทหนังสือ พบว่า โดยรวมหนังสือและตำราถูกยืมไปมากที่สุดจำนวน 2,053 ชื่อเรื่อง มีจำนวนการยืม 9,594 ครั้ง รองลงมาได้แก่ หนังสือเยาวชน จำนวน 229 ชื่อเรื่อง มีจำนวนการยืม 1,175 ครั้ง

สำหรับอัตราการยืม พบว่า หนังสือนวนิยายมีอัตราการยืมมากที่สุดคือ 11.64 ครั้งต่อชื่อเรื่อง ส่วนหนังสือที่ไม่ถูกยืมมากที่สุด พบว่าเป็นหนังสือและตำรา จำนวน 2,291 ชื่อเรื่อง

เมื่อพิจารณาตามภาษา พบว่า หนังสือและตำราภาษาไทยถูกยืมมากกว่าหนังสือและตำราภาษาต่างประเทศ

2.2 การยืม อัตราการยืมและไม่ยืมหนังสือและตำรา จำแนกตามหมวด 000 – 900 และภาษา เมื่อพิจารณาสัดส่วนจำนวนหนังสือและตำราที่ถูกยืมและไม่ถูกยืมต่อจำนวนการจัดซื้อ โดยรวมพบว่าหนังสือและตำราที่ถูกยืมมากที่สุด คือหมวด 400 ภาษา คิดเป็นร้อยละ 74.13 รองลงมาได้แก่หมวด 900 ประวัติศาสตร์ฯ คิดเป็นร้อยละ 69.89 และหมวด 800 วรรณคดี คิดเป็นร้อยละ 66.67 ส่วนหมวดที่ถูกยืมน้อยที่สุดคือหมวด 000 ความรู้ทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 39.01

สำหรับอัตราการยืม โดยรวมพบว่าหนังสือและตำราหมวด 900 ประวัติศาสตร์ฯ มีอัตราการยืมมากที่สุดจำนวน 4.90 ครั้งต่อชื่อเรื่อง และหมวด 700 ศิลปะ วิจิตรศิลป์ฯ มีอัตราการยืมน้อยที่สุดคือ 1.32 ครั้งต่อชื่อเรื่อง

เมื่อพิจารณาตามภาษา พบว่า หนังสือและตำราภาษาไทยถูกยืมไปมากกว่าหนังสือและตำราภาษาต่างประเทศ

2.3 การยืม อัตราการยืมและไม่ยืมหนังสือและตำราที่แนะนำสั่งซื้อจากคณะ/หน่วยงาน จำแนกตามภาษา โดยรวมพบว่าหนังสือและตำราที่ถูกยืมมากที่สุด คือหนังสือและตำราที่แนะนำสั่งซื้อจากคณะศิลปกรรมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 86.96 รองลงมาได้แก่ หน่วยงานอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 63.24 และคณะศึกษาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 50.69

สำหรับอัตราการยืม พบว่า หนังสือและตำราที่แนะนำสั่งซื้อจากคณะศิลปกรรมศาสตร์มีอัตราการยืมมากที่สุด คือ 2.04 ครั้งต่อชื่อเรื่อง

เมื่อพิจารณาตามภาษา พบว่า หนังสือและตำราภาษาไทยที่แนะนำสั่งซื้อจากคณะ/หน่วยงานอื่นๆ ถูกยืมไปมากกว่าหนังสือและตำราภาษาต่างประเทศ

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์การจัดซื้อหนังสือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 (เดือนตุลาคม พ.ศ. 2557 – กันยายน พ.ศ. 2558) และผลการวิเคราะห์การยืม อัตราการยืม และไม่ยืมหนังสือ ระหว่างปี พ.ศ. 2558 – 2560 (เดือนเมษายน พ.ศ. 2558-เดือนมีนาคม พ.ศ. 2560) ของผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีประเด็นที่สำคัญและผู้วิเคราะห์ได้นำมาอภิปรายผล 4 ประเด็น ดังนี้

1. สัดส่วนการจัดซื้อหนังสือและตำรา จำแนกตามภาษา

การจัดซื้อหนังสือประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จากผลการวิเคราะห์พบว่า ได้จัดซื้อหนังสือและตำราภาษาไทยมากกว่าภาษาต่างประเทศ ผลการวิเคราะห์เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การมีส่วนร่วมในการแนะนำสั่งซื้อหนังสือเข้าสำนักวิทยบริการของผู้ใช้บริการ ได้แนะนำสั่งซื้อหนังสือและตำราภาษาไทยมากกว่าภาษาต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมจิต รัตนสวนจิก (2549) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ของผู้ใช้บริการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่าทรัพยากรสารสนเทศที่แนะนำสั่งซื้อส่วนใหญ่เป็นหนังสือทั่วไปภาษาไทย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของชลธิชา นา รอง และคนอื่น ๆ (2560) ที่ศึกษาการจัดซื้อและการใช้หนังสือของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่าพฤติกรรมการใช้หนังสือของผู้ใช้บริการในกลุ่มนิสิตส่วนใหญ่นิยมใช้หนังสือภาษาไทย เพราะมีนโยบายการจัดซื้อหนังสือที่สอดคล้องกับความต้องการและมีเนื้อหา ที่ตรงกับรายวิชาที่มหาวิทยาลัยเปิดสอน ซึ่งสามารถจัดหาหนังสือภาษาไทยที่มีราคาไม่สูงจนเกินไป นอกจากพฤติกรรมการใช้แล้วยังพบว่ากระบวนการจัดซื้อหนังสือและตำราภาษาไทยเป็นกระบวนการ ที่ทำได้ง่ายกว่าการจัดซื้อหนังสือและตำราภาษาต่างประเทศ เพราะหนังสือและตำราภาษาไทย

สามารถจัดซื้อจัดหาได้เองโดยตรง และใช้ระยะเวลาในการจัดส่งเร็ว ต่างจากการจัดซื้อหนังสือและตำราภาษาต่างประเทศที่บรรณารักษ์งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศจะต้องติดต่อสั่งซื้อหนังสือผ่านตัวแทนจำหน่าย ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการติดต่อประสานงาน รวมถึงการรอรับตัวเล่มที่ใช้เวลานาน

2. สัดส่วนการจัดซื้อหนังสือจำแนกตามหมวด

การจัดซื้อหนังสือประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ได้จัดซื้อหนังสือและตำราหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ มากที่สุด ผลการวิเคราะห์เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีนโยบายในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่สนับสนุนและสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนภายในมหาวิทยาลัย โดยจัดหาทั้งรูปสิ่งพิมพ์ สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ และสื่อทัศนวัสดุที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษา การค้นคว้าวิจัย พัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ สนับสนุนการพัฒนางานด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย โดยหากพิจารณาจากบริบทของมหาวิทยาลัยมหาสารคามแล้วจะพบว่า ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีหน่วยงานระดับคณะที่จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 21 คณะ ครอบคลุมกลุ่มคณะวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 9 คณะ กลุ่มวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 7 คณะ และกลุ่มวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ 5 คณะ ซึ่งหากรวมกลุ่มคณะวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์แล้วจะพบว่ามี จำนวน 12 คณะ รวมถึงคณะบางคณะที่จัดอยู่ในกลุ่มวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น คณะการบัญชีและการจัดการ และคณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม ซึ่งคณะเหล่านี้ใช้หนังสือและตำราที่มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนที่ถูกจัดไว้ในหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ดังนั้นจำนวนหนังสือและตำราในหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ จึงมีปริมาณที่เหมาะสมกับจำนวนของนิสิตทุกคณะ ทุกระดับชั้น นอกจากนี้ยังพบว่า เนื้อหาหนังสือและตำราในหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ เป็นเนื้อหาที่ต้องมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ จึงมีฉบับพิมพ์ซ้ำ หรือการเผยแพร่ความรู้ทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของชลธิชา นารอง และคนอื่นๆ (2560 : 82) ที่ศึกษาการจัดซื้อและการใช้หนังสือของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า หนังสือหมวด 600 เป็นหนังสือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เล่มเก่า ๆ ที่มีอยู่อาจไม่ได้รับความนิยม หรือล้าสมัย หรือใช้ไม่ได้แล้ว ผู้ใช้บริการจึงต้องแนะนำสั่งซื้อเล่มใหม่ ๆ อยู่เสมอ และสำหรับหมวดที่มีการจัดซื้อน้อยที่สุด คือ หมวด 800 วรรณคดี การที่ผลการวิเคราะห์เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก หนังสือและตำราหมวด 800 วรรณคดี เป็นหนังสือและตำราที่มีเนื้อหาที่ไม่จำเป็นต้องปรับปรุงให้ทันสมัยแต่อย่างใด นอกจากจะจัดซื้อจัดหาเพิ่มในกรณีที่มีวรรณกรรมหรือวรรณคดีใหม่ ๆ ที่มีผู้ให้บริการแนะนำสั่งซื้อ หรือฉบับเดิมชำรุด หรือสูญหาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชลธิชา นารอง และคนอื่นๆ (2560) ที่ศึกษาการจัดซื้อและการใช้หนังสือของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า หมวด 800 เป็นหนังสือทางด้านวรรณคดีและวรรณกรรม มีการจัดพิมพ์จำหน่ายจำนวนน้อย และส่วนใหญ่เนื้อหายังทันสมัย ยังใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย เมื่อมีจำนวนมากเพียงพอแล้ว จึงอาจไม่จำเป็นต้องจัดซื้อเพิ่มมากนัก

3. การมีส่วนร่วมในการแนะนำสั่งซื้อหนังสือและตำราจากคณะ/หน่วยงาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศได้หลายช่องทาง เช่น ผู้ใช้บริการสามารถแนะนำสั่งซื้อหนังสือที่ต้องการได้ โดยการเสนอแนะรายการหนังสือผ่านหน้าเว็บไซต์สำนักวิทยบริการ บัตรแนะนำสั่งซื้อ การเชิญร้านค้าออกร้านจำหน่ายให้ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในการเลือกซื้อ การติดต่อบรรณารักษ์โดยตรง หรือรับรายการเสนอแนะรายการหนังสือผ่านโครงการสำรวจรายชื่อหนังสือหลัก (Core Book) / วารสารหลัก (Core Journal) ของคณะต่าง ๆ เป็นประจำทุกปีการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศได้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน โดยยึดนโยบายการเรียนการสอนของ

มหาวิทยาลัยเป็นหลักตามสัดส่วนและปริมาณของทรัพยากรในแต่ละสาขาวิชาให้เป็นไปอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ในการใช้ และให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแนะนำสั่งซื้อหนังสือเข้าสำนักวิทยบริการ แต่ผลจากการวิเคราะห์กลับพบว่า คณะ/หน่วยงาน ที่ได้แนะนำสั่งซื้อหนังสือมากที่สุดคือ หน่วยงานอื่น ๆ ในกรณีนี้ หน่วยงานอื่น ๆ คือ การแนะนำสั่งซื้อจากผู้ให้บริการที่ไม่สามารถระบุได้ว่าสังกัดคณะใดได้ และเป็นการแนะนำสั่งซื้อจากสำนักวิทยบริการเองร่วมด้วย ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการแนะนำสั่งซื้อหนังสือจากคณะ/สาขาวิชา ยังมีจำนวนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมจิต รัตนสวนจิกร (2549) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้บริการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ไม่เคยแนะนำสั่งซื้อทรัพยากรสารสนเทศเข้าสำนักวิทยบริการ และมีส่วนน้อยที่มีส่วนร่วม นอกจากการมีส่วนร่วมในการแนะนำสั่งซื้อหนังสือจากคณะ/สาขาวิชาน้อยแล้ว อาจจะมีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณในการจัดซื้อ ซึ่งในแต่ละปีงบประมาณสำนักวิทยบริการจะจัดสรรเงินรายได้มหาวิทยาลัยให้กับทุกคณะเพื่อจัดซื้อหนังสือ โดยใช้จำนวนนิสิตเต็มเวลา-เทียบเท่า (Full Time Equivalent Student : FTES) ของคณะนั้น เป็นเกณฑ์ ในการคำนวณเงินงบประมาณ โดยคิดในอัตรา 80:20 ซึ่ง 80% คือจำนวนเงินที่จัดสรรให้ทุกคณะ และ 20% คือจำนวนเงินงบกลางของสำนักวิทยบริการ (สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของแต่ละปีงบประมาณ) และงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศจะดำเนินการจัดประชุมกับผู้แทนของแต่ละคณะเพื่อชี้แจงเรื่องงบประมาณให้ทุกคณะทราบเป็นประจำทุกปี ดังนั้นคณะที่มีจำนวนนิสิตน้อยจะได้รับการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือน้อย เช่น สถาบันวิจัยรุกขเวช ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 เป็นคณะที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจัดซื้อหนังสือน้อยที่สุด คือ 5,714 บาท ทำให้ผลวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการแนะนำสั่งซื้อหนังสือจากคณะ/หน่วยงานน้อย หากนำไปเปรียบเทียบกับคณะ/หน่วยงานที่ได้รับเงินงบประมาณที่มากกว่า

4. สัดส่วนการยืม อัตราการยืม และไม่ยืมหนังสือ ของผู้ใช้บริการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

หนังสือและตำราที่จัดซื้อในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 มีการใช้งานระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ. 2558 – เดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 คือจำนวนของหนังสือและตำราที่ถูกยืม อัตราการยืม และที่ไม่ถูกยืม โดยวิเคราะห์ข้อมูลการยืมและนับจำนวนความถี่ของอัตราการยืมหนังสือและตำราจากระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เฉพาะหนังสือและตำราหมวด 000 – 900 ซึ่งแปรผลโดยพิจารณาสัดส่วนจำนวนหนังสือและตำราที่ถูกยืมต่อจำนวนการจัดซื้อ โดยรวมพบว่าหนังสือและตำราที่ถูกยืม มากที่สุด คือหนังสือและตำราหมวด 400 เป็นหนังสือด้านภาษาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 74.13 ซึ่งหากพิจารณาจากสัดส่วนจำนวนการจัดซื้อต่อการยืมแล้ว ถือว่าเป็นหมวดที่มีการใช้หรือถูกยืมมากที่สุด โดยเฉพาะหนังสือและตำราในหมวดย่อย 490 ภาษาอังกฤษ เป็นหมวดที่ถูกยืมมากที่สุด การที่ผลการวิเคราะห์ เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก หนังสือและตำราหมวด 400 ภาษาศาสตร์ โดยเฉพาะหมวดย่อย 490 ภาษาอังกฤษ นั้นอยู่ในความสนใจและความต้องการใช้ของผู้ใช้บริการอยู่อย่างเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชลธิชา นารอง และคนอื่น ๆ (2560 : 82) ที่ศึกษาการจัดซื้อและการใช้หนังสือของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า หนังสือหมวด 400 มีอัตราการยืมมากที่สุด เพราะหนังสือในหมวด 400 เป็นหนังสือด้านภาษา ที่ผู้ใช้บริการให้ความสนใจและมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านภาษาเพื่อสื่อสารในประชาคมอาเซียนโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ และมีหนังสือสอนการใช้ภาษาอังกฤษที่เผยแพร่ออกมาเป็นจำนวนมาก หลากหลายรูปแบบและแง่มุม จึงเป็นที่น่าสนใจแก่ผู้อ่านหรือผู้ใช้บริการ ทำให้มีการยืมจำนวนมากและอาจมีการยืมต่ออยู่เสมอเพราะปริมาณการจัดซื้อเพิ่มใหม่ในปีงบประมาณนี้มีจำนวนไม่มาก

สำหรับอัตราการยืม พบว่า หนังสือและตำราหมวด 900 ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ มีอัตราการยืมมากที่สุด การที่ผลการวิเคราะห์เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก หนังสือและตำราหมวด 900 ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ นั้นมีจำนวนการจัดซื้อน้อย ทำให้จำนวนหนังสือที่ให้บริการมีน้อย เพราะหนังสือเนื้อหาทางด้านประวัติศาสตร์มีการจัดพิมพ์น้อย ไม่ค่อยได้รับการจัดพิมพ์ใหม่จากสำนักพิมพ์ ต่าง ๆ ผู้ใช้บริการอาจมีการยืมต่ออยู่เสมอ ทำให้มีอัตราการยืมสูงกว่าหนังสือและตำราในหมวดหมู่อื่น สำหรับหนังสือและตำราที่ไม่ถูกยืม พบว่า เป็นหนังสือและตำราหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ มากที่สุด การที่ผลการวิเคราะห์เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก หนังสือและตำราหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและ วิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่สามารถสืบค้นได้ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฐานข้อมูลออนไลน์ โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการสืบค้น สอดคล้องกับพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนไป ดังที่ ดวงใจ วงษ์เศษ (2556 : 100) ได้กล่าวว่า การแสวงหาและการใช้สารสนเทศมีความสำคัญยิ่งต่อ ทุกคนและทุกอาชีพ โดยเฉพาะบุคลากรทางการแพทย์และการแพทย์ ซึ่งจำเป็นต้องแสวงหาและ ใช้สารสนเทศที่มีความถูกต้อง แม่นยำ และเชื่อถือได้ เพื่อใช้ประกอบการศึกษา การวิจัย และการดูแลผู้รับบริการ โดยอย่างยิ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และจำนวนสารสนเทศมีมากมายส่งผลให้ผู้ใช้งานสารสนเทศจำเป็นต้องใช้ความรู้ ความสามารถ เพื่อให้เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรในระบบสุขภาพ ผู้ใช้สารสนเทศต้องเรียนรู้ถึงวิธีการได้มาซึ่งสารสนเทศต่าง ๆ ทราบถึงแหล่งที่ใช้ในการแสวงหา และขั้นตอนในการวิเคราะห์สารสนเทศเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ตรงตามความต้องการมากที่สุด ในปัจจุบันปัญหาหนึ่งที่สำคัญคือความหลากหลายของสารสนเทศส่งผลทำให้ ผู้ใช้ต้องใช้วิจารณญาณ มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศอย่างเป็นระบบก่อนนำมาใช้ ทั้งในด้านการศึกษ การวิจัย และชีวิตประจำวัน ตลอดจนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการเชื่อมโยงกันทั่วโลกอย่าง ไร้พรมแดน ก่อให้เกิดการแปลงรูปแบบสารสนเทศจากสิ่งตีพิมพ์ไปสู่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึง ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ไม่จำกัดสถานที่และเวลา และสามารถสืบค้นและรวบรวมสารสนเทศได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้น จากผลการวิเคราะห์การยืมและไม่ยืมหนังสือที่พบว่า หนังสือและตำราหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ไม่ถูกยืมมากที่สุด อาจเนื่องมาจากพฤติกรรมแสวงหาและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนไป ทำให้จำนวนการใช้หนังสือและสถิติการยืมหนังสือภายในสำนักวิทยบริการลดลง นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาการหาหนังสือบนชั้นไม่พบ อาจเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้หนังสือถูกยืมน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งเรือง สิทธิจันทร์ และคนอื่น ๆ (2556) ที่ศึกษาการพัฒนาการจัดหนังสือขึ้นชั้น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จากปัญหาและความสำคัญของงานวิจัย ที่พบว่าถึงแม้จะจัดระบบ ดีแล้ว ก็ไม่ได้ยืนยันว่าผู้บริการจะได้หนังสือตามที่ต้องการเสมอไป เพราะหนังสือบนชั้นจะถูกผู้บริการนำไปเก็บขึ้นชั้นเองและเรียงผิดที่มากขึ้น เนื่องจากความสะดวกในการเลือกใช้หรือนำไปอ่านหรือครอบครองครั้งละหลาย ๆ เล่ม หรือบุคลากรภายนอกห้องสมุดที่อาจหยิบ ไปใช้โดยไม่ผ่านระบบการยืมที่ถูกต้อง หนังสืออาจจะถูกฉีก ตัดข้อความ หรือถูกขโมยไป ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสาเหตุหนึ่งของความล้มเหลวในการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศทั้งหลาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิเคราะห์ไปใช้

1.1 จากผลการวิเคราะห์พบว่ามีบางคณะแนะนำสั่งซื้อหนังสือน้อย ดังนั้นสำนักวิทยบริการ โดยกลุ่มงานเทคนิคสารสนเทศ ต้องกำหนดแผนการดำเนินงานการจัดซื้อจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ โดยจัดโครงการสำนักวิทยบริการพบคณะ ผู้บริหารและอาจารย์

ทุกภาคการศึกษา เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้คณะ ผู้บริหารและอาจารย์ มีบทบาทและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการเสนอแนะทรัพยากรสารสนเทศ

1.2 ขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือเพื่อกำหนดและมอบหมายให้ประธานหลักสูตรทุกหลักสูตร เป็นผู้ดำเนินการรวบรวมและคัดเลือกรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศให้สอดคล้องกับเอกสารแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.3) และสำนักวิทยบริการเองต้องรวบรวมรายการทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องกับทุกหลักสูตรนำเสนอให้กับคณะเพื่อให้คณะเป็นผู้พิจารณาเลือก พร้อมทั้งแจ้งผลการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้คณะหรือผู้แนะนำสั่งซื้อทราบ ทุกชั้นตอน

1.3 คณะบางคณะได้รับการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือน้อย เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีจะใช้จำนวนนิสิตเต็มเวลา-เทียบเท่า เป็นเกณฑ์ในการคำนวณเงินประมาณ ดังนั้นคณะที่มีจำนวนนิสิตน้อยจะไม่สามารถแนะนำสั่งซื้อหนังสือในปริมาณมากและเพียงพอได้ ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาให้กับคณะที่ต้องการงบประมาณเพิ่ม เพื่อจะได้แนะนำสั่งซื้อหนังสือที่ต้องการได้ คือการแบ่งใช้เงินงบประมาณของสำนักวิทยบริการที่ได้จัดไว้เป็นงบกลาง หรือการจัดประชุมกับตัวแทนจากทุกคณะ เพื่อขอความอนุเคราะห์แบ่งใช้เงินจากคณะที่มีเงินงบประมาณเหลือ และไม่มีความต้องการแนะนำสั่งซื้อหนังสือเพิ่มแล้ว

1.4 สำนักวิทยบริการ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแนะนำสั่งซื้อหนังสือจากผู้ให้บริการ เพื่อจะได้หนังสือที่สอดคล้องกับหลักสูตร/สาขาวิชา ซึ่งโดยปกติแล้วสำนักวิทยบริการเองได้จัดงานมหกรรมหนังสือและสื่อการศึกษา (Book Fair) โดยเชิญร้านค้า/สำนักพิมพ์ต่าง ๆ ร่วม ออกร้านจำหน่ายหนังสือและได้ประชาสัมพันธ์ให้อาจารย์และนิสิต ร่วมเสนอแนะหนังสือเข้าสำนักวิทยบริการเป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว แต่ก็ยังพบปัญหาว่ามีอาจารย์บางคณะ/บางสาขาวิชา เข้าร่วมงานน้อยหรือไม่เข้าร่วมเสนอแนะเลย ซึ่งอาจเป็นเพราะอาจารย์ไม่มีเวลาหรือไม่สะดวกในการเดินทาง ดังนั้นสำนักวิทยบริการ ควรจัดงานมหกรรมหนังสือและสื่อการศึกษาเคลื่อนที่ไปยังคณะต่าง ๆ เพิ่มเติมได้ หรือในโครงการสัปดาห์ห้องสมุดที่สำนักวิทยบริการได้ดำเนินการจัดขึ้นทุกปีนั้น สามารถเพิ่มกิจกรรมออกร้านจำหน่ายหนังสือร่วมด้วย และเชิญนิสิตที่มียอดการยืมหนังสือสูงสุดมาร่วมแนะนำสั่งซื้อหนังสือ เพื่อเป็นการสร้างความผูกพันของลูกค้ระหว่างสำนักวิทยบริการและผู้ให้บริการ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว จะทำให้ผู้ให้บริการรู้สึกถึงความผูกพันเป็นส่วนหนึ่งของสำนักวิทยบริการ เห็นความสำคัญความจำเป็นและประโยชน์สูงสุดของการมีส่วนร่วมในการแนะนำสั่งซื้อหนังสือ ที่จะเกิดต่อการเรียนการสอน การค้นคว้าทางวิชาการ และการใช้งบประมาณในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอย่างคุ้มค่าคุ้มทุน

1.5 มีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรม/โครงการส่งเสริมการใช้บริการ การร่วมแนะนำสั่งซื้อหนังสือเข้าสำนักวิทยบริการ เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้ทราบอย่างทั่วถึงโดยใช้ช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยและน่าสนใจ ได้แก่

1.5.1 การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ติดตามคณะ/หน่วยงานให้สวยงาม และดึงดูดความสนใจ

1.5.2 ผลิตสื่อที่น่าสนใจเพื่อเผยแพร่สู่สังคมออนไลน์ (Social Network) ของสำนักวิทยบริการทุกช่องทาง เช่น Web Site / You Tube / Face Book / Line และสามารถดึงดูดความสนใจให้ผู้ใช้บริการกดติดตาม (Follow) และกลายเป็นผู้ติดตาม (Followers) สื่อออนไลน์ของสำนักวิทยบริการได้เป็นจำนวนมาก

1.5.3 ประชาสัมพันธ์เพื่อแจ้งข่าวสารทางอีเมล เว็บไซต์ และวิทยุกระจายเสียง ให้น่าสนใจและทั่วถึง

1.6 สำนักวิทยบริการ โดยกลุ่มงานเทคนิคสารสนเทศ ควรนำผลวิเคราะห์จำนวนการจัดซื้อหนังสือในแต่ละหมวดเปรียบเทียบกับสัดส่วนการใช้หนังสือ เช่น หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ มีการจัดซื้อเป็นจำนวนมากแต่ในขณะเดียวกันหนังสือหมวดนี้กลับถูกยืมน้อย ดังนั้นเมื่อ การจัดซื้อไม่สอดคล้องกับการยืมเช่นนี้ กลุ่มงานเทคนิคสารสนเทศจะต้องดำเนินการวางแผนคัดเลือกเพื่อจัดหาหนังสือให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ของผู้ใช้บริการให้มาก

ที่สุด หรือจากการอภิปรายผล ที่พบว่า อาจเนื่องมาจากปัจจุบันพฤติกรรมแสวงหาและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนไป ประกอบกับในปัจจุบันการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศก่อให้เกิดการแปลงรูปแบบสารสนเทศจากสิ่งตีพิมพ์ไปสู่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ไม่จำกัดสถานที่และเวลา และสามารถสืบค้นและรวบรวมสารสนเทศได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้น การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในปัจจุบันควรเน้นการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ให้มากขึ้น และในอีกกรณีหนึ่งจากผลการวิเคราะห์ พบว่า หนังสือบางหมวดมีการจัดซื้อน้อยแต่มีจำนวนการยืมและอัตราการยืมเป็นจำนวนมาก ในกรณีนี้กลุ่มงานเทคนิคสารสนเทศควรดำเนินการจัดซื้อจัดหาเพิ่ม หรือจัดหาหนังสือ ที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันเพิ่มได้อีกทางหนึ่ง

1.7 สำนักวิทยบริการ โดยกลุ่มงานเทคนิคสารสนเทศ ควรนำผลการวิเคราะห์การใช้หนังสือ ได้แก่ หมวดหนังสือที่ถูกยืมมากที่สุด-น้อยที่สุด หมวดหนังสือที่มีอัตราการยืมมากที่สุด-น้อยที่สุด และหมวดหนังสือที่ไม่ถูกยืมวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกับ กลุ่มงานบริการชุมชนและส่งเสริมการใช้บริการอย่างจริงจังต่อไป โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ทรัพยากรสารสนเทศและส่งเสริมการอ่าน เช่น

- จัดนิทรรศการหนังสือนอกสายตา(หนังสือที่ไม่เคยถูกยืม) หรือบรรณารักษ์จัดทำบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ที่น่าสนใจ เผยแพร่ลงในช่องทางสังคมออนไลน์ (Social Network) ของสำนักวิทยบริการทุกช่องทาง เช่น Web Site / You Tube / Face Book / Line

- จัดนิทรรศการแสดงหนังสือได้รับรางวัล
- จัดนิทรรศการแสดงหนังสือเด่นประจำหมวดต่าง ๆ เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง
- จัดกิจกรรมเพื่อนอวดเพื่อน เป็นการบอกต่อหนังสือดีที่มีให้บริการในสำนักวิทย

บริการ โดยให้ผู้ใช้บริการร่วมกิจกรรมโดยการติดเครื่องหมายแฮชแทค (#hashtag) และการติดเครื่องหมายแทค (@tag) เผยแพร่กิจกรรมลงในช่องทางสังคมออนไลน์ (Social Network) ของสำนักวิทยบริการทุกช่องทาง เช่น Face Book หรือ You Tube

1.8 จากผลการวิเคราะห์ พบว่า หนังสือและตำราภาษาต่างประเทศถูกยืมน้อย ดังนั้น สำนักวิทยบริการจึงควรหาแนวทางในการส่งเสริมการใช้หนังสือประเภทนี้ให้เกิดประโยชน์ และคุ้มค่าคุ้มทุน โดยการจัดกิจกรรม ดังนี้

- รวบรวมรายการบรรณานุกรมหนังสือและตำราภาษาต่างประเทศที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน หรือ จัดทำบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ที่น่าสนใจ เผยแพร่ไปยังคณะต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย เผยแพร่บนเว็บไซต์ หรือ Web OPAC เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แก่ผู้ใช้บริการ และในกรณีหนังสือที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจแต่เป็นเนื้อหาเฉพาะด้าน บรรณารักษ์อาจไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ได้ดีเท่ากับอาจารย์ผู้สอน ดังนั้นอาจขอความร่วมมือกับอาจารย์ ให้อาจารย์เป็นผู้จัดทำบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) นั้นให้ ทั้งนี้เพื่อทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างบรรณารักษ์และอาจารย์ผู้สอนได้เป็นอย่างดี และหนังสือที่มีอาจารย์เป็นผู้จัดทำบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) จะเป็นหนังสือที่ได้รับความสนใจจากผู้ใช้บริการต่อไป

- รวบรวมรายการบรรณานุกรมหนังสือและตำราภาษาต่างประเทศรายการที่มีอาจารย์แนะนำสั่งซื้อ และนำเสนอให้อาจารย์เพื่อแจ้งให้ทราบว่าหนังสือที่อาจารย์แนะนำสั่งซื้อมานั้นสำนักวิทยบริการได้ดำเนินการจัดหาให้แล้ว

- เมื่อดำเนินการเผยแพร่รายการบรรณานุกรมหนังสือไปยังคณะแล้ว อาจจะสอบถามความต้องการใช้หนังสือไปยังอาจารย์ หากอาจารย์ต้องการใช้หนังสือแต่อาจารย์ไม่สามารถหรือไม่สะดวกมายืมหนังสือได้ด้วยตัวเอง ควรจัดกิจกรรม/กำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติให้บรรณารักษ์สามารถยืมหนังสือแทนอาจารย์ได้ และนำเสนอหนังสือให้อาจารย์ที่คณะได้ทันที

การนำไปใช้ประโยชน์ในงานห้องสมุด

1. ข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อเสนอผู้บริหารมหาวิทยาลัยในการพัฒนาสำนักวิทยบริการต่อไป
2. สำนักวิทยบริการมีข้อมูลสำคัญในการพัฒนา ปรับปรุง และวางแผนเพื่อพัฒนาการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ และการบริการสารสนเทศของสำนักวิทยบริการ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้นไป

รายการอ้างอิง

ชลธิชา นารอง และคณะ. (2560). *การวิเคราะห์การจัดซื้อและการใช้หนังสือ สำนักวิทยบริการ*

มหาวิทยาลัย มหาสารคาม. มหาสารคาม: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ดวงใจ วงษ์เศษ. (2560). *พฤติกรรมการแสวงหาและการใช้สารสนเทศของอาจารย์และนักศึกษา คณะ*

พยาบาลศาสตร์มีชน มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย – แปซิฟิก. สุทธิปริทัศน์. (ออนไลน์).

สืบค้นวันที่ 15 กันยายน 2560. จาก

<http://www.dpu.ac.th/dpurc/assets/uploads/magazine/4ktdiqcu3l4488.pdf>

ธาดาศักดิ์ วชิรปริชาพงษ์. (2540). *การเลือกและการจัดหาทรัพยากรห้องสมุด. พิมพ์ครั้งที่ 2.*

กรุงเทพฯ : ศิลปบรรณาคาร.

ประยงค์ พัฒนกิจจำรูญ. (2552). กระบวนการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ. ใน *เอกสารการสอนชุด*

วิชาการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ หน่วยที่ 4. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. สำนักวิทยบริการ. *แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เรื่อง การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ*

ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม:

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (ออนไลน์) สืบค้นวันที่ 5 กันยายน 2560. จาก

<http://202.28.32.113/arecfile/frameread.php?file=153>

สมจิต รัตนสวนจิก. (2549). *การมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้บริการ สำนัก*

วิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขา

บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.